

שִׁיר הַשִּׁירִים צֹדֶהָר לַתִּיבָה

עם פירוש רש"י
מעובד ותמציתי
בלשון קלה מובנת וקולחת

הפירוש שזור
תחת התיבות
ופלווה את הקורא
עלה בפלה

שִׁיר הַשִּׁירִים צוהר לתיבה

עם פירוש רש"י
מעובד ותמציתי
בלשון קלה ופובנת

הפירוש שזור
תחת התיבות
ופלווה את הקורא
פלה בפלה

אדם אוסר דבר שלו

אסור על פי דין תורה, ולהבדיל על פי החוק
הבינלאומי, כל העתקה מספר זה, כגון תרגום, צילום,
והדפסה בכל צורה שהיא. וכן אין לאכסן מספר זה
במאגרי מידע, גם לא קטעים בלבד, ללא הסכמה
מפורשת בכתב ממחבר הביאור.

המעלות שבשיר השירים "צוהר-לתיבה" מהדורה בתרא

מפורש על יסוד פירוש רש"י

מבואר בלשון קלה ומובנת, מקסימום הסבר
במינימום טקסט

תרגום התיבה ומשמעותה מבואר בתיבה אחת
להקל על המעיין

הפירוש שזור בין השורות ומלווה את הקורא
מלה במלה

בתחתית העמוד הוספנו פירוש מהיר-לשמוע

במקומות קשים במיוחד להבנה עשינו
"כותרת" המועילה לאין ערוך

הפרק מוסבר כמקשה אחת מתחילתו ועד סופו

כל אות ותג מדברי רש"י עבר את שבט הביקורת
לנקותו מכל סיג שהכניסו בו מדפיסים שונים

לראשונה שיר השירים מוסבר ומושתת על פי
רש"י ז"ל בלבד בלא עירבוב שאר פירושים

אקדמות מילין

בקידה והשתחויה אודה לקל עליון הטוב והמטיב על שהחיני וקיימני להוציא לאור עולם כמה ספרים חשובים ומועילים החל ממעשה חושב על פרק כירה דשבת ותפילת רבים על עניני תפילה בצבור, צוהר לתיבה על התהלים, ואחרון חביב צוהר לתיבה על התורה (עד ספר במדבר) ועל שזכיתי עתה לסיים צוהר-לתיבה על שיר-השירים ולהוציאו לאור עולם.

על זה שמח לבי ויגל כבודי ואגורה באהלך עולמים, על חבלים שנפלי לי בנעימים וספרים אלו ובפרט ספרי צוהר-לתיבה על התורה שמן השמים קא זכו לי בזכות אבותי הקדושים אשר בארץ המה, ונהפכו לנחלת הכלל, ובעקבותיו רבו הלומדים חומש עם רש"י כאשר תמצית פירוש רש"י על כל מפרשיו קרבו וכרעיו מוגש לפנייהם כשולחן ערוך, יין ישן נושן בגיגיות כסף וזהב.

והאמת ייאמר, שלא פללתי ולא הייתי מודע לכליון העינים והצימאון האדיר ומשאת נפשם של שוחרי תורה מוסר וחסידות ובעלי בתים פשוטים ללא יוצא מן הכלל לספר אשר יתמצת את פירש"י על התורה על כל מפרשיו ורבים אמרו מי יראנו טוב ומאוצר מתנת חנם חנני השי"ת שלא יגעתי לדיק.

אך דא עקא בטרם אני מוציא לאור שיר השירים עם פירוש צוהר לתיבה כמשא כבד יכבדו ממני ויראתי מאוד מאוד בפצותי שיח לגשת לפירוש צוהר-לתיבה על שיר השירים על פי רש"י, כי מי יתקע כף שאכן קלעתי לאמיתה וכי אכן הבנתי את כוונת רש"י אשר כל מילה שלו גם כשהיא נמדדת בפלס מאות פעם לא ארדיב בנפשי עוז לומר שכוונתי אל האמת, ובפרט שלא נתחברו פירושים על רש"י כמו רא"ם וגו"א וכדו' כמו במקרא (זולתי פי' שפתי חכמים ובאר רחובות זעיר פה זעיר שם) והנני רובץ תחת משאו.

אך לבי אומר לי מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך כי חפץ חסד

~~~~~
הוא ועל רחמיו המרובים אני מפיל תחנוני לפניו, קבל יגיעת כפי
בחיבור ספר זה כעולה על גבי מזבחך לרצון, ודמי שנתמעט
בכתיבתו יתרצה כדם שלמים, והזמן שעסקתי בו כצאן קדשים
במועדיה אכי"ר.

צוהר-לתיבה ומהיר-לשמוע

כבר כתבנו כמה פעמים מגודל הנחיצות והתועלת של השחלת
הפירוש מתחת לתיבות: כדי שירוך בו הקורא בהבנה תוך כדי
האמירה. מה גם שהוא משמש כעין קנה-סוף הממקד את הקורא
על כל תיבה ותיבה. מצד שני, לאו כל מוחין סבלי דא, ופיזור
הטקסט מקשה עליהם להבין את הענין בכללותה ואלו נותרים עם
תרגום התיבות בלבד ומסיבה זו ריכזנו בחומשים שהוצאנו לאור
בתחילת כל פרשה ופרשה רק את הפירוש צוהר לתיבה תחת גג
אחד ובשם מהיר-לשמוע קראנו לו ליתן אפשרות להתמקד
בפירוש צוהר לתיבה כשהוא בא במרוכז. ואכן פירוש מהיר-
לשמוע התקבל בהתלהבות רבה אצל הלומדים עד אשר שמעתי
אומרים כי בצוק העתים ישנם המעיינים במהיר לשמוע בלבד
ומזה יודעים את הפרשה על בוריה.

מהיר-לשמוע בשיר-השירים

שונה הוא המהיר לשמוע בשיר השירים מהמהיר לשמוע
שבחומשים ולכן הצמדנו את הפירוש מהיר-לשמוע בתחתית
העמוד ואם בחומשים יש בה קצת מן המותרות והרחבת הדעת
וכנ"ל למקד את הקורא אל הפי' בלבד כאן המהיר-לשמוע נחוץ
הוא לעצם ההבנה שהרי השיר השירים אינו דומה לא לחומשים
ולא לתהלים וכפי שנבאר. - כי הנה מטבע הדברים פירוש הצוהר-

לתיבה מתמקד בעיקר בתרגום המלות ע"פ פירש"י ולפי"ז כאשר אתה מעמיד את התיבות זה אחר זה מתחוויר לך תוכן הפרשה כשמלה, גם תרגום המלות וגם הבנת הענין, וכפי שענינכם הרואות במהיר-לשמוע בחומש, מה שאין כן בשיר-השירים גם אם תחבר את כל התיבות לחטיבה אחת לא תמצא ידיך ורגליך בהבנת הענין על בוריו. כי בשיר השירים שלושה מי יודע. האחד, פירוש המילות כמו "סנסניו". השני, פשט כלומר הענין, כי מה יועיל לך תרגום התיבות "משכני אחריו נרוצה" אם לא ההסבר של רש"י. והשלישי, הוא המשל וכפי שרש"י קורא לה ה"דוגמא". לך נא וראה אצל שרדך אגן הסהר אל יחסר המזג (שה"ש ז,ג) ופירש"י לשכת הגזית דומה לאגן הסהר אגם עגול של מים צלולים שרוחצין בהן והוא עשוי מאבני שיש שלא יכלה משם משקה. וכוונתו בזה שלא פסקה מלשכת הגזית דברי הוראה. וברור הוא שלא יהא זה נכון לפרשו על פי כוונת הענין בלבד שלא פסקה מלשכת הגזית דבר הוראה, וגם אין טעם לפרשו בפירוש מילולי ובסגנון הצוהר-לתיבה, כלומר, שלשכת הגזית דומה לברכה עגולה עשויה משיש כדי שמימיו לא יזחלו משם, ומשום כך הוצרכנו להצמיד אל הפסוקים את הפירוש בשם מהיר-לשמוע כדי למלאות את החסר בצוהר-לתיבה, כלומר, פירוש ה"צוהר-לתיבה" מתמקד בתרגום התיבות על פי רש"י וב"מהיר-לשמוע" התמקדנו בתוכן והבנת הענין בכללותו. - ושמא תאמר הרי גם בעצם הפירוש צוהר לתיבה השחלנו גם את הפשט וגם את התרגום וכפי שכתבנו בתהלים ובחומשים שתמצית התיבה והמשמעות באים כאחת. לא ראי זה כראי זה, אין זה בכוח אנוש להכניס בתיבה או שתיים גם את התרגום וגם את הפשט וגם את המשל.

כמו כן מצאנו שפעמים ושלמה המלך ע"ה בשיר השירים הביא נבואות שונות אשר כביכול קוטע את רצף הענין וחדו עין בלבד יודעים להפריד בין הדבקים, כמו, אתי מלבנון כלה וגו' (שה"ש ד,ח) ופירש רש"י כשתגלו מלבנון אתי תגלו כי אני אגלה עמכם.

ע"כ. הנה כוונת הפסוק לבשרינו שבשכר שהלכנו אחריו בארץ לא זרועה נחזור מהגלות וכפי שפירש"י בהמשך הפסוק תשורי מראש אמנה ע"ש ומה שהזכיר אתי מלבנון וכו' אין זה השכר שהרי לא יתכן שבישר להם על הגלות בתור שכר (וכן הוא להדיא ברש"י שם). וראה גם ברש"י על הפסוק צאינה וראינה בנות ציון (שה"ש ג,יא) בנות ציון בנים שמצויינין לו במילה ובתפילין ובציצית, והנה זה פשוט כי בנות ציון אמר לכינוי בעלמא, ובחר לכנות את ישראל בנות ציון, שהרי אין טעם לומר שייצאו לראות בעטרה כלומר במשכן מעוטרים בתפילין וציצית וראה גם משה ואהרן וגו' כתאומי צביה הרי כל בר דעת יבין שכינה את משה ואהרן תאומי צביה ולא בא לומר לנו שמשא ואהרן היו תאומי צביה ויש עוד מאות דוגמאות כאלו. הרי לך להדיא מדוע הוספנו כאן יד ביד את הפירוש מהיר-לשמוע. כדי שפי' הצוהר-לתיבה ישלים את המהיר-לשמוע וכן להיפך.

פירוש רש"י ניפוי אחר ניפוי

כבר כתבנו שרש"י על שיר השירים הוא הקשה ממה שמצאתי גם מפני הרובדים העמוקים שיש ברש"י וגם מבחינת הכמות והרי הם כמים שאין להם תכלה וילאה הקורא למצוא בו את מבוקשו, תחילה אמרנו לעשות בסוף הספר כעין רש"י הקצר, כלומר, ציטוטים מתוך דברי רש"י שעליהם הושתת עיקר הפירוש, אך קיבלתי שכר על הפרישה אחר שראיתי שיש בה טעם לפגם כי מי אני ומה אני לנגוע בדברי רש"י הק' על כן בדיבוק חברים ובהכוונת גדולי הדור הכנסנו את כל הרש"י כאשר כל רש"י ורש"י עובר בשבט הביקורות ולאחר עמל רב ביגיעת בשר ויגיעת נפש הגענו בעז"ה לרש"י מאיר לעינים מנוקה מכל שגיאה. הפסיקים והנקודות והדיבורי-המתחיל יושבים במקומם, וברוך הוא שלא יגענו לדיק וכל רואהו אומר ברקאי. ראה למשל בפרק ד,א

שכתב שם רש"י הנך יפה רעיתי וגו' עד שיפוח היום ובכל הספרים עד שיפוח היום דבור המתחיל בפני עצמו הוא ולא כן הוא אלא המשך הוא מהדבור הקודם וערבו עליו קרבנותיהם עד שיפוח היום, וההכרח שהצדק אתנו בעז"ה שהרי לא יתכן שרש"י יכניס כאן בפסוק א' ד"ה עד שיפוח היום כאשר הפסוק שלו הוא בפ' ד.ו. דוק ותמצא עשרות תיקונים קריטיים שהשכלנו עשו בדברי רש"י ולולא הם לא מצאנו ידינו ורגלינו בבית המדרש. וכל הוספה היא אך למותר.

ממרחק תביא לחמה

על פי הכלל תורה עשירים במקום אחר נעזרנו כן גם בשיר השירים והרבה פעמים שמנו פעמינו לעבר רש"י במקום אחר כמו ראשו כתב פז ופירש רש"י (שה"ש ה,יא) תחילת דבריו הבהיקו ככתם פז וכאן סתם רש"י כוונתו אמנם הרחיב לבאר זאת בתהלים (קיט,קל) שמוזה שהתחיל באנכי ראינו שהוא מבין לנפש הפתי, או ראה (שה"ש ה,ב) שראשי נמלא טל ועיין בזה רש"י שרצה לשלם להם על מעשיו הטובים של אברהם אבינו ע"ה, בכדי להבין דברי רש"י אלו חייבים אנו לעיין בתהלים פרק ק"י שנאמר על אברהם אבינו ע"ה טל ילדותך ע"ש ועוד הרבה כהנה. צא ולמד כמה סוגיות היינו צריכים לטחון הדק היטב עד שהגענו עד הלום וכמה סוגיות מונחות לפעמים בדיבור אחד ברש"י ואביא כמה מהם

רש"י א,יג צרור המור וגו' שנתן לנו את המשכן לכפר על העגל ורש"י לשיטתו בפרשת ויקהל שכל המשכן תולדה של העגל הוא ודלא כהרמב"ן בכי תשא שכבר לימדו על המשכן עוד בטרם העגל.

צווארך כמגדל ראה רש"י ויגש ויפול על צוואריו ומפרש שם רש"י שבכה על הבית המקדש.

ודגלו עלי אהבה ראה רש"י בתהלים כ' ובשם אלוקינו נדגול.

פרק ב' י"א כי הנה הסתיו וגו' ואין להקשות הרי עד שיעברו את המדבר כבר יבוא שרב. שהרי כתוב בתחילת דברים אחד עשר יום מחורב עי"ש בראש הפרשה.

ד,א עיניך יונים ופירשנו הטבע שלך הוא כיונים והוא על פי הפסוק ועינו כעין הבדולה או וכסה את עין הארץ והגם ששם משמע שהגוון שלה היא כבדולה וכן עין הארץ גווני הארץ, רש"י גילגל את תיבת עין עד שיצא לו שעין לשון טבע ומידה ודוק. ולסיום אבקש נא מקהל הקוראים היות ורוב הענינים המתבארים בספר זה דרושים עיון ויגיעה, וטבעו של האדם שלא לתלות את החסרון בעצמו מחמת חסרון המשיג, על כן אנא מכן מי שלא יבין בראשונה יתלה את החסרון בעצמו ויוסיף אומץ ליגע את עצמו ואז יבינו בשנית ובאם דברי שכתבתי קלים בעיניו שאינו שווה לו להתאמץ ולעמול על זה הרי אם לא יקבל את דברי במושכל ראשון יניחם לנפשם ומה לו שילין עליו, אמנם כאשר אכן התאמצת ולדעתך אין זה כוונת רש"י כפי שאנו הבנו אותו הנך מוזמן לפנות אלי לדבר את אויבים בשער ויתקיים בנו ואת והב בסופה וכפי אשר יעזרני השי"ת ולא אתחמק בל"נ משום הערה שאלה וקושיא וכמו שעד היום השתדלתי להשיב לכל הפונים כל אחד לפום חורפיה מקשה ומתרץ וכך אמשיך הלאה בעזר ה' יתברך.

ובבואי אפרוש כפי ותפלה אשא לה' במדומים שלא תצא תקלה תחת ידי וזכות אמירת שיר השירים בהבנה יעמוד לי ולזוגתי שרה תחי' מנב"ת שעלתה על כולנה לגדל את ילדינו לתורה לחופה ולמעשים טובים ולרוות מהם ומיוצאי חלציהם מלא חפניים נחת דקדושה ולא ימוש התורה מפינו ומפי זרעינו וזרע זרעינו עד נצח אכי"ר

אחלי שאזכה לשוב הדעת והמשימה הכבירה שנטלתי על עצמי תבוא אל תכליתה. להוציא לאור עולם גם את ספר במדבר וספר דברים אשר עודם מצויים בכתובים (כולל כרך המקורות) עם

לרפואה ולכל ישועה

כתבו הקדמונים ז"ל כי אמירת "שיר השירים" מסוגל לרפואה. ובפרט אם אומר "שיר השירים" ארבעים יום ברציפות הרי זה מסוגל לרפואה ולישועה בכל הענינים. ועל כל ענין יבקש ארבעים יום בפני עצמם, ולכתחילה טוב לומר פעם אחת את כל שיר השירים קודם אור היום ועיין בספר טעמי המנהגים עמ' תקס"ו

ובסדור ישועות ישראל כתב שהאומר שיר השירים בליל שב"ק ומכוון ע"פ רש"י יושע מכל עקא שאז נפתחים כל צנורות השפע יעו"ש ועיין גם מה שהאריך בזה בס' מעשה-רוקח הקדמון יעו"ש.

כתב בעבודת הקודש: בליל הסדר אחר ההגדה, יאמר בקול שמחה שיר השירים כולו, בעידן חדותא עת הזמיר הגיע, כי כל העולמות העליונים מאירים ומזהירים באותו זמן עכ"ל. וביסוד ושורש העבודה כתב: אחר הפיוטים יאמר שיר השירים בקול מתון בנעמיות קול, "והעיקר להבין את פירושו" עכ"ל.

מסדור ישועות-ישראל וזו נוסחה

תפלה זו יאמר בכוונה קודם שיר השירים וכמוסים בה כמה ענינים טובים בנגלה ובנסתר ומסוגל לבריאות והצלחה ועשירות וגידול בנים ולכל טוב ברוחניות ובגשמיות בעזהשי"ת.

ותקנתי הלשון באופן שמותר לאומרו גם בשבת בפרט בעתים אלו שנכנסים לרבע האחרון של האלף הששי שהוא זמן מנחה של יום הששי וקרוב לזמן היחוד יכולים לפעול באמירת שיר השירים בכוונה כל טוב.

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הַבּוֹחֵר בְּדָוִד עַבְדּוֹ וּבִזְרֻעוֹ אַחֲרָיו וְהַבּוֹחֵר בְּשִׁירוֹת וּתְשׁוּבָחוֹת שֶׁתַּפֵּן בְּרַחֲמִים אֶל קְרִיאַת שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁאֶקְרָא כְּאֵלוֹ הַשִּׁגְנוּ כָּל הַסּוּדוֹת הַנִּפְלְאִים וְהַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר הֵם חֲתוּמִים בּוֹ. וְנִזְכֶּה לַחֲבֵר אֶשֶׁת נְעוּרִים עִם דּוֹדָה בְּאַהֲבָה וְאַחֻה וְרַעוּת וְלִיחָד אֶרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְכָל הַעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי קְרִיאַת וְלִמּוּד שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא קִדְשׁ קָדָשִׁים: יְחִיד וּמִיּוֹחָד מְשֻׁבָּהּנוּ וּמְאֻרָּנוּ. אֶהְבֶּתְךָ וְיִרְאֶתְךָ תִּקְבַּע בְּלִבֵּנוּ. הָאֵר פְּנֶיךָ אֵלֵינוּ בִּישׁוּעָתְךָ. דְּרֹךְ פְּקוּדֶיךָ הַבִּינֵנִי וְאֲשִׁיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ. וּבְחַיִּים אֲרַכִּים וְהַצְלָחָה וּבְבָנִים טוֹבִים וְכָל טוֹב תִּבְרַכְנוּ. וְתִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. נָא הִקֵּם מַלְכוּת שְׁכִינַת עֲזֶךָ וְתָבִיא מְשִׁיחַ וְאֵלֶיהוּ לְעִמְךָ. הַגְלָה נָא וְתֹאִיר אֶרֶץ מִכְבוֹדְךָ וְהַשִּׁיבֵנוּ לִירוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָּׁךָ וְשִׁמְךָ נִפְשָׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ. יְחִיד תֵּיחָד מְדוּתֶיךָ וְנִרְאָה מְאֻרוֹת. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעִבְדְּךָ בְּאַמֶּת. וּכְשֶׁם שֶׁנֶּאֱמַר בְּיָמֵי שְׁלֹמֹה עִבְדְּךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כָּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לְרֹב אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים וְשִׂמְחִים. כֵּן תוֹשִׁיעֵנו גַּם עֵתָה לַגִּדּוֹל בְּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ לְכָל טוֹב וְהַצְלָחָה. וְיִתְּרֵנוּ צֶאֱצָאִיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְהוֹשִׁיעֵנו שְׁנֵהֲיָה בְּרִיאִים וְחֻזְקִים לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁמוֹחַ בְּלִמּוּד תּוֹרָתְךָ וּבִקְיוֹם מִצְוֹתֶיךָ. וְאֵל תִּצְרִיכֵנו לְיָדֵי מַתָּנָה בְּשִׁיר וְדָם וְלֹא לְיָדֵי הַלּוֹאֶתֶם כִּי אִם לְיָדֶךָ הַמְּלָאָה וְהַרְחֲבָה וּמְאֻזָּר מַתָּנָה חֲנֹם תִּתֶּנּוּ. וּכְשֶׁם שֶׁנֶּאֱמַר בְּיָמֵי שְׁלֹמֹה עִבְדְּךָ וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לְבֶטֶח אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ. כֵּן תוֹשִׁיעֵנו גַּם עֵתָה לַיֵּשֶׁב כָּל אִישׁ עִם בְּנֵי בֵיתוֹ בְּשִׁלּוֹה וְהַשְׁקֵט בְּבִרְיאוֹת

תַּפְלָה קוֹדֶם אֲמִירַת שִׁיר הַשִּׁירִים

וְהִצְלַחַה וְכָל טוֹב: וְכַשֵּׁם שֶׁבִימִי שְׁלֵמָה עֲבֹדָה הוֹפִיעַ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֶל אֶרֶץ. כֵּן תוֹשִׁיעֵנו גַּם עַתָּה. וּמִלֶּךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כָּלּוּ בְּכַבֻּדְךָ. וַיִּקְבְּלוּ כָּלָם אֶת עוֹל מַלְכוּתְךָ וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מִהֲרָה לְעוֹלָם וָעֶד:

(בַּחוּל יִשְׁאֹל פֹּה בִקְשָׁתוֹ בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ כָּל אֶחָד לִפִּי מַה שֶּׁצָּרִיד)

חַיִּים אֲרָכִים וְטוֹבִים תִּסְמְכֵנוּ. יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ תִּבְנֶה וְתִגְאָלֵנוּ. שְׂכִינַת עוֹדָה תִּרְוַמֶם בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. עֲזָרְנוּ וְחַנּוּנוּ וְאַמְצָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. יְחִיד תִּיחַד מְדוּתֶיךָ וְנִרְאָה בְּרָכוֹת וְיִשׁוּעוֹת. הַבֵּט נָא לְעַמְּךָ בְּפָנִים מְאִירוֹת. וְתִפְלֹתֵנוּ הַאֲזִינָה פּוֹעֵל יִשׁוּעוֹת. כְּוֹנֵת הַגִּיגֵנוּ נָא קִבֵּל בְּרָצוֹן אֱלֹהֵי הַפְּלָאוֹת. וּבִכֵּן תִּתְהַדֵּר בְּכָל שִׁיר. תִּתְנַשֵּׂא בְּכָל פֶּאֶר. תִּתְקַדֵּשׁ לְעַדִּי עַד. כִּפְתּוֹב בְּתוֹרַתְךָ יְיָ וּמִלֹּךְ לְעוֹלָם וָעֶד. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאַמֵּן.

ויש נוהגים לומר תפלה זו קודם שיר השירים

לְשֵׁם יְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא וְשְׂכִינְתָהּ, בְּדָחִילוֹ וְרַחֲמוֹ וְרַחֲמוֹ וְדָחִילוֹ, לִיחְדָּא שֵׁם אוֹת יו"ד וְאוֹת ה"א בְּאוֹת וְאוֹת ה"א בְּיחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים לְשׁוּרֵר בְּקוֹל נְעִים שִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים, לְעוֹרֵר חֲבָצֶלֶת הַשָּׁרוֹן לְשִׁיר בְּקוֹל נְעִים גִּילַת וְרֶגֶן כְּבוֹד הַלְבָּנוֹן, וְלַחֲפֹר אֶשֶׁת נְעוּרִים עִם דּוֹדָה בְּאַהֲבָה וְרַעוּתָא וְחֻדוּתָא דְּלִבָּא, שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בָּהּ, תוֹדָה וְקוֹל זְמִרָה. וְתַעֲלֶה לְפָנֶיךָ קְרִיאַת שִׁיר הַשִּׁירִים כְּאִלּוּ אָמְרוּ שְׁלֵמָה בְּעַצְמוֹ, וְכִאִלּוּ הִשְׁגִּנוּ כָּל הַסּוּדוֹת הַחַתּוּמִּים בּוֹ. וַיְהִי נֶעֱם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ. יְהִיו לְרָצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי.

מנהג הספרדים לומר פסוק זה קודם שיר השירים

יִזְנְתִּי בַּחֲגוֹי הַסֵּלַע בְּסִתְרֵי הַמְּדִרְגָּה הַרְאִינִי אֶת-מְרָאֶיךָ
הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת-קוֹלְךָ כִּי-קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאֶיךָ נְאוּהָ:

בְּנִסְתַּ יִּשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת מִבְּקֻשָּׁת מִה' שִׁיָּשׁוּב וַיַּחֲדֹשׁ עִמָּה אֶת קִשְׁרֵ
הַדּוּדִים כִּמוֹ בְּסִינִי. וּמִזְכִּירָה נֶאֱמָנוּתָהּ לַה'. א). שְׁבַמְצָרִים לֹא
הִתְעַכְבָּה מִלְּבֹאֵא אַחֲרָיו. ב). הֵגֶם שֶׁנִּנְטָשָׁה בְּגִלּוֹת עוֹדָנָה נֶאֱמָנָת לַה'.

א שיר הנשירים אֲשֶׁר

שיר זה קדוש מכל השירים לשבח את המלך

לְשִׁלְמָה: יִשְׁקָנִי מִנְּשִׁיקוֹת ב

שְׁהַשְׁלֹם שְׁלוֹ. הַתּוֹדֵעַ עִמָּנוּ שׁוּב כְּבִסִּינִי וְלִמְדָנוּ (סְתָרִי תוֹרָה)

פִּיהוּ כִּי-טוֹבִים דִּידִךְ מִיּוֹ:

פָּנִים אֶל פָּנִים כִּי טוֹב הָיָה לָנוּ הַהִתְנוּעָדוֹת עִמָּךְ בְּסִינִי מִכָּל שְׂמִיחָה.

לְרִיחַ שְׁמִנֶיךָ טוֹבִים שְׁמֶן

הַתְּפָרִסִּים שְׂמֶךְ בְּעוֹלָם שְׁהַכִּיתָ בְּמַצָּרִים, מִשָּׁל לְבוֹשִׁים

תוֹרֶךְ שְׂמֶךְ עַל כֵּן עֲלָמוֹת

שְׁרִיחֹ מִתְּפִשֵּׁט הָיִיתָ ה' וּכְשֶׁנִּדְעַ שְׂמֶךְ לִיתְרוֹ וְרָחֵב הַזּוֹנָה

אַהֲבוּךְ: מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ ד

הַחֲלִיטֹו לְהַתְגַּיֵּר. כְּשֶׁנִּדְעַ לָנוּ בְּמַצָּרִים שְׁרָצִיתָ בָּנוּ תִּיכֶף אַחֲרֶיךָ

..... מהיר-לשמוע .....

(ב) חֲזוֹר ה' וְלִמְדָנוּ פָּנִים אֶל פָּנִים כְּבִסִּינִי, כִּי מַעֲמַד הַחוּפָּה
בְּסִינִי הוּטָב לָנוּ מִכָּל שְׂמִיחָה. (ג) מִתְגַּעְגָּעִים אָנוּ לְזִמְנִים
שְׂשֶׁמֶךְ הָעֶרֶב הַתְּפָרִסִּים לְמֶרְחָק עַד שְׂבָאוּ מֵהָאוֹמוֹת לְהַתְגַּיֵּר.
(ד) זְכוֹר שְׁבַמְצָרִים לֹא הִסּוֹס הִלְכָנוּ אַחֲרֶיךָ לְמַדְבָּר שְׂאִין

נְרוּצָה הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו

רָצֵנוּ וְכָרֹב חֵיבָה קִיבַלְתָּ אוֹתָנוּ אֶל תּוֹךְ עֲנֵנִי כְּבוֹד

נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ נִזְכִּירָה

וְגַם בְּגִלוֹת עוֹדְנוּ שְׂמִיחִים שֶׁנִּקְשְׁרָנוּ בְּךָ וּמִתְרַפָּקִים עַל הַתּוֹרָה

דָּדִיד מִיּוֹן מִיִּשְׁרָיִם אֶהְבּוּדִי

מְסִינִי יוֹתֵר מִכָּל עוֹנֵג וְכֵן מִתְרַפָּקִים עַל הָאֱהָבָה שֶׁשָּׂרָה אָז בֵּינֵינוּ.

שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאזָה בָּנוֹת

גַּם אִם חָטָאתִי [ה' יָגֵן בְּעַדִּי כִּי] זְכוֹת אָבוֹת לִי וְלָכֵן הִזְהָרוּ

יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְלִי קָדָר

אִוְמוֹת לְהַצִּיק לִי, מֶה גַם שָׁכַל שְׁחֹרָתִי הוּא כְּשִׁחְרוֹת אוֹהֵל הַיְשָׁמְעָאֲלִי

כִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה: אֶל-תִּרְאֵנִי

שֶׁבָּנָקֵל מִתְכַּבֵּס לְהִתְלַבֵּן כִּירִיעוֹת הָעֲזִים. אֵל תִּבְטִיטוּ בִּי בְבוֹז

שִׁאֲנִי שְׁחֹרָת שִׁשְׁזַפְתָּנִי

עַל זֶה שָׁאֲנִי שְׁחֹרָה, כִּי לִבְנָה נולַדְתִּי וְהוֹשַׁחְתִּי

..... מהיר-לשמוע .....

בוֹ לָחֶם וּמִיָּם, וְגַם בְּגִלוֹת שֶׁעֲזַבְתָּנוּ, אָנוּ שׁוֹמְרִים לָךְ אֲמוּנִים וּמִשְׁתַּעֲשָׁעִים עִם הַתּוֹרָה שֶׁקִּיבַלְנוּ מִמֶּךָ כְּמִתְנָה בְּהַר סִינַי, וּמִתְרַפָּקִים עַל הָאֱהָבָה שֶׁשָּׂרָה בֵּינֵינוּ. (ה) אֵל תִּצְיָקוּ לִי אִוְמוֹת מִשְׁתִּי סִיבוֹת: (א). גַּם בְּגִלוֹת ה' מִגֵּן בְּעַדִּי. (ב). בִּידֵינוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְתִכְךָ לְהִתְלַבֵּן וְיִפְרַע מִכֶּם ה'. (ו) אֵל תִּבּוֹזוּ

הַשֵּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחְרוּ-בִי שִׁמְנִי

רק מפני שחטאתי כאשר הערב רב פיתו אותי לבוא

נִטְרָה אֶת-הַכְּרָמִים כֶּרְמִי שְׁלִי

ולעבוד את העגל [האלילים], ואת אלוכי אבותי

לֹא נִטְרָתִי: הַגִּידָה לִּי

הפסקתי לעבוד. שואלת פנסת ישראל: הסבר לי

שֶׁאֶהְבָּה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה

ה' אהוב נפשי, איך הפקדת את צאני [ישראל]

אֵיכָה תִרְבִּיץ בַּצְּהָרִים שִׁלְמָה

האיך השכבת אותם בסכנת הגלות, אין זה לכבודך

אֶהְיָ כַעֲטִיָּה עַל עֲדָרִי

שרעיתך (כנ"י) תתאבל על צאנה לעיני האומות אשר להם

חֲבֵרִיד: אִם-לֹא תִדְעִי לָךְ

רועים נאמנים. איך אם את חוששת על צאנך

..... מהיר-לשמוע .....

לי על שאני גלמודה ושחורה, כי בסיני אהבני ה', ורק כשהערב רב פיתו אותי לעגל והושחרתי בחטאים עזבני ה'.
(ז) תוהה פנסת ישראל: הסבר לי ה' הרועה, איך נטשת את צאנך בגלות, ואם 'יוכחדו ע"י האומות שמך יתחלל, כי יגידו שרועי הגוים נאמנים ושל ישראל לא נאמן. (ח) ומשיב ה':

הִיפָּה בַּנָּשִׁים צֵאִי-לָךְ בְּעֶקְבִי

בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִסְכַּנַּת הַגְּלוּת, הוֹלִכִי אוֹתָם בְּדֶרֶךְ

הַצֵּאֵן וְרַעֲיוֹ אֶת-גְּדִיתֶיךָ עַל

הַתּוֹרָה הַתּוֹרָה תִּגַּן שְׁלֹא יִנָּקוּ [יִשְׂרָאֵל צֶאֱנֶךָ] מִן

מִשְׁכָּנוֹת הָרָעִים: לְסִסְתִּי

הָאוֹמוֹת בְּגָלוֹת. כֹּאֲשֶׁר אֶסְפְּתִי מִחֲנוֹתַי

בְּרִכְבִּי פֶרְעָה דְּמִיתֶיךָ רַעֲיוֹתַי:

לְהַלְחֵם בְּרִכְבִּי פֶרְעָה הַשְׁתַּקְתִּי צַעְקוֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

נָאֵנוּ לְחַיֶּיךָ בַּתָּרִים צֹאֲרֶךְ »

בָּיָם קוֹשְׁטוֹ הַלְחִיִּים שְׁלָךְ בְּכֶתֶר וַעֲגִילִים וּבַעֲנָקִי זָהָב וַיהֲלֹמִים

בַּחֲרוּזִים: תּוֹרִי זָהָב נַעֲשֶׂה-

חֲרוּזוֹת בְּחוּטֵי זָהָב. קִבַּעְתִּי שְׁשׁוּרוֹת תְּכֵשִׁיטִי זָהָב יִנָּתֶן

לָךְ עִם נִקְדּוֹת הַכֶּסֶף: עַד-

לְךָ כְּתוּסַפָּת לְתַכְשִׁיטִי הַכֶּסֶף שְׁלֶקְחָתָּ מִמָּצְרִים. וּבַעֲדוֹ שְׁהִינִנוּ

..... מֵהִיר-לִשְׁמוֹעַ .....

הוֹלִכִי אֶת צֶאֱנֶךָ הַתּוֹרָה וַיִּנָּצְלוּ. (ט) וְאוֹמַר ה' לְכֹנִי כְּשִׁינֵצְאָתִי לְהַלְחֵם בְּפֶרְעָה הַשְׁתַּקְתִּי צַעְקוֹתֶיךָ. (י) וְשֵׁם נִתַּתִּי לָךְ שׁוּרוֹת זָהָב. (יא) קִבַּעְתִּי לְהַעֲנִיק לָךְ שׁוּרוֹת תְּכֵשִׁיטִי זָהָב נוֹסֵף לְכָלִי הַכֶּסֶף שֶׁכָּבֶר קִבְּלָתָּ כְּשִׁינֵצְאָתָּ מִמָּצְרִים לְכֹן שְׁמַתִּי בְּלֵב פֶּרְעָה לִיטוֹל עִמּוֹ לִים אֶת כָּל זָהָב מִצְרַיִם. (יב) וּמִשִּׁיבָה

שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נָתַן

תחת החופה בְּסִינִי קִילְקִלְנוּ בַּעֲגָל, וּבִשְׁמֵי הַחֹפֶה שְׁקִיבִלְנוּ הַבְּאִישׁוֹ

רִיחוֹ: » צֶרֶר הַמֶּר וְדוּדִי לִי

רִיחִם. וְהִנֵּה בּוֹשֵׁם הַמוֹעִיל יוֹתֵר מִהָרְאשׁוֹן ה' הִבִּיא לָנוּ

בֵּין שְׁדֵי יָלִין: » אֲשַׁכֵּל הַכֶּפֶר וְ

וּבֵין בְּדֵי הָאָרוֹן גַּם יֵרֵד לְשָׁכוֹן. כְּבוֹשֵׁם הַ"כּוֹפֵר" הַגָּדֵל שׁוֹב וְשׁוֹב

דוּדִי לִי בְּכַרְמִי עֵין גְּדִי טו הַנָּךְ

שָׁב ה' וּמָחַל לָנוּ, [בוֹשֵׁם זֶה גָּדֵל בְּעֵין גְּדִי]. וְה' גַּם קִרְבָּנוּ וְאָמַר

יָפָה רַעֲיָתִי הַנָּךְ יָפָה עֵינֶיךָ

יָפָה אֶת כִּי הַצִּיּוֹנִית בְּמִלְאֶת הַמִּשְׁכָּן וְגַם יָפָה אֶת בְּזֻכּוֹת הַלְוִיִּם

יוֹנִים: טז הַנָּךְ יָפָה דוּדִי אַף

שְׁלֵא סָרוּ לַעֲגָל. וְהִשִּׁיבוּ יִשְׂרָאֵל, הַקִּילּוֹס נָאָה רַק לֵה' שְׁמָחַל לָנוּ וְגַם

..... מהיר-לשמוע .....

כַּנִּי: לך ה' הַצִּדְקָה שֶׁהָרִי בַּעֲדוֹנָנוּ עוֹמְדִים בַּחֹפֶה בְּסִינִי כָּבֵר סָרְנוּ לַעֲגָל. (ג) וְאַתָּה ה' הַתְּרַצִּית וְגַם הַצַּעַת לָנוּ לְבָנוֹת מִשְׁכָּן זָהָב לְכַפֵּר עַל זָהָב הָעֲגָל. וְגַם יֵרֵד לְשָׁכוֹן בְּתוֹכָנוּ. (יד) כְּבוֹשֵׁם הַ"כּוֹפֵר" הַגָּדֵל שׁוֹב וְשׁוֹב בַּעֲוֹנָה אַחַת, כֶּךָ שִׁבְתָּ ה' וּמָחַלְתָּ לָנוּ פְּעָמִים אֵין סְפּוֹר. (טו) מְבוֹיִשִּׁים הָיִינוּ אַחֵר הָעֲגָל וְקִרְבָּתָנוּ בְּדַבְּרֵי רָצוֹי, וְכֵךְ אָמַרְתָּ, הִנֵּה יָפָה בְּזֻכּוֹת הַלְוִיִּם וְהִנֵּה יָפָה כִּי בְּמִלְאֶת הַמִּשְׁכָּן הַצִּיּוֹנִית. (טז) וְהִשִּׁיבוּ יִשְׂרָאֵל לֵה': רַק אוֹתָךְ נָאָה לְשַׁבַּח, שְׁגַם מַחֲלָתָּ וְגַם הוֹרְדָתָ אֵשׁ בַּחֲנוּכַת הַמִּשְׁכָּן.

נָעִים אֶף-עַרְשֵׁנוֹ רַעֲנָנָה:

חוריד אש על המזבח ולכן הקהל הגיע למשכן לצפות בירידת האש.

קָרוֹת בְּתִינוֹ אַרְזִים

למשכן אשר קרשיו עשויים מעצי ארזים

(כתיב רחיטנו) רַחֲיִטְנוֹ בְּרוֹתִים:

והבריחים מעצי ברושים.

ב אֲנִי חֲבַצְלֹת הַשָּׂרוֹן

משולה אני לשושנה דשנה הגדלה בשרון

שׁוֹשֶׁנֶת הָעִמָּקִים: כְּשׁוֹשֶׁנָּה

ורטובה במצוות כשושנה רטובה הגדלה בצל. כשושנה שעומדת איתן

בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין

גם בין קוצים דוקרים כן ישראל איתנה באמונתה למו

הַבָּנוֹת: כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר

פתויי האומות סביבה. כעץ התפוח המובחר הגדל בין אילני סרק

..... מהיר-לשמוע .....

(יז) במשכן היפה העשוי מעצי ארז וברוש. (א) מספרת כנסת ישראל: גם בגלות דשנה אני ורטובה במצוות כשושנה בין ההרים שרטובה תמיד. (ב) ישראל מוקפת באומות המבקשים לפתותה לעבודת אלילים ואינה נכנעת. (ג) ה' לבדו אמתית הוא, ואינו סרק כשאר האלילים, ולכן בחרתי לשבת בצלו

תַּפְלָה לְאַחַר אֲמִירַת שִׁיר הַשִּׁירִים

רַבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתַי שְׂבִיחוֹת שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר קָרִיתִי וְלִמְדַתִּי
 שֶׁהוּא קוֹדֵשׁ קֹדְשִׁים בְּזָכוֹת פְּסוּקָיו וּבְזָכוֹת יְתוּבוֹתָיו
 וּבְזָכוֹת אוֹתוֹתָיו וּבְזָכוֹת נִקְדּוֹתָיו וּבְזָכוֹת טַעְמָיו
 וּבְזָכוֹת שְׁמוֹתָיו וְצִרְפוֹיו וְרִמְזָיו וְסוּדוֹתָיו הַקְדוּשִׁים
 וְהַטְהוּרִים הַנוֹרָאִים הַיוֹצְאִים מִמֶּנּוּ שֶׁתִּהְיֶה שְׂעָה זוֹ
 שְׂעַת רַחֲמִים שְׂעַת הַקְּשִׁבָה שְׂעַת הַאֲזָנָה וְנִקְרָאךָ
 וְתַעֲנֵנּוּ נִעְתִּיר לָךְ וְהַעֲתֵר לָנוּ שִׁיְהִי עוֹלָה לְפָנֶיךָ
 קְרִיאַת וְלִמּוּד שִׁיר הַשִּׁירִים כָּאֵלוּ הַשִּׁגְנוּ כָּל
 הַסּוּדוֹת הַנִּפְלְאוֹת וְהַנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר הֵם חֲתוּמִים בּוֹ
 בְּכָל תְּנָאוֹיו וְנִזְכָּה לְמָקוֹם שֶׁהָרוּחוֹת וְהַנְּשִׁמוֹת
 נִחְצְבוֹת מִשָּׁם וּכְאֵלוּ עָשִׂינוּ כָּל מָה שֶׁמוּטָל עָלֵינוּ
 לְהַשִּׁיג בֵּין בְּגִלְגּוֹל זֶה בֵּין בְּגִלְגּוֹל אַחֵר וְלַהֲיוֹת מִן
 הָעוֹלָם וְהַזִּזִּים לְעוֹלָם הַבָּא עִם שְׂאֵר צַדִּיקִים
 וְחַסִּידִים וּמַלְאֵכָא כָּל מַשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה וְתַהֲיֶה
 עִם לִבֵּבֵנוּ וְאִמְרֵי פִינוּ בְּעֵת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ וְעַם יְדֵינוּ
 בְּעֵת מַעֲבָדֵינוּ וְתַשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלַחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ וּמַעֲפָר תִּקְיָמְנוּ וּמַאֲשִׁפוֹת דְּלוֹתֵנוּ תִרְוַמְנוּ
 וְתִשָּׁיב שְׂכִינְתְּךָ לְעִיר קְדֻשָּׁךְ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

~~~~~

(פרק א) (א) אחת דבר אלהים שנים זו שמעתי. מקרא אחד יוצא לכמה טעמים, וסוף דבר אין לך מקרא יוצא מידי פשוטו ומשמעו. ואף על פי שדברו הנביאים דבריהם בדוגמא, צריך ליישב הדוגמא על אופניה ועל סדרה, כמו שהמקראות סודרים זה אחר זה. וראיתי לספר הזה כמה מדרשי אגדה. יש סודרים כל הספר הזה במדרש אחד, ויש מפוזרים בכמה מדרשי אגדה מקראות לבדם, ואינם מתיישרים על לשון המקרא וסדר המקראות. ואמרתי בלבי לתפוש משמעות המקרא, ליישב ביאורם על סדרם, והמדרשות מרבותינו אקבעם מדרש ומדרש, איש איש במקומו: ואומר אני, שראה שלמה ברוח הקודש שעתידין ישראל לגלות גולה אחר גולה, חורבן אחר חורבן, ולהתאונן בגלות זה על כבודם הראשון, ולזכור חיבה ראשונה אשר היו סגולה לו מכל העמים, לאמר, אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה, ויזכרו את חסדיו ואת מועלם אשר מעלו, ואת הטובות אשר אמר לתת להם באחרית הימים. ויסד ספר הזה ברוח הקודש בלשון אשה צרורה אלמנות חיות, משתוקקת על בעלה, מתרפקת על דודה, מזכרת אהבת נעוריה אליו, ומודה על פשעה. אף דודה צר לו בצרתה, ומזכיר חסדי נעוריה ונוי יופיה וכשרון פעליה, אשר בהם נקשר עמה באהבה עזה, להודיעה כי לא מלבו ענה ולא שילוחיה שילוחין, כי עוד היא אשתו והוא אישה והוא עתיד לשוב אליה: (א) **שיר השירים אשר לשלמה**. שנו רבותינו, כל שלמה (דק"ל למה לא מייחסו אחר אביו כמו במשלי וקהלת) האמורים בשיר השירים קודש, מלך שהשלום שלו. שיר שהוא על כל השירים אשר נאמר להקב"ה מאת עדתו ועמנו כנסת ישראל. אמר רבי עקיבא, לא היה העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים. אמר ר' אלעזר בן עזריה, למה הדבר דומה, למלך שנטל סאה חטים ונתנה לנחתום, אמר לו, הוצא לי כך וכך סולת, כך וכך סובין, כך וכך מורסין, וסלית לי מתוכה גלוסקיית אחת מנופה ומעולה. כך כל הכתובים קודש, ושיר השירים קודש קדשים, שכולו יראת שמים וקבול עול מלכותו: (ב) **ישקני מנשיקות פיהו**. זה השיר אומרת בפיה בגלותה ובאלמנותה, מי יתן וישקני המלך שלמה מנשיקות פיהו כמו מאז. לפי שיש מקומות שנושקין על גב היד ועל הכתף, אך אני מתאוה ושוקקת להיותו נוהג עמי כמנהג הראשון, כחתן אל כלה, פה אל פה: **כי טובים**. לי דודיך מכל משתה יין, ומכל עונג ושמחה. ולשון עברי הוא להיות כל סעודת עונג ושמחה נקראת על שם היין, כענין שנאמר אל בית משתה היין (אסתר ז, ח) בשיר לא ישתו יין (ישעיהו כ"ד, ט) והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם (שם ה, י"ב). זהו ביאור משמעו.

ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודיבר עמהם פנים אל פנים, ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע, ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם, לבאר להם סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו. וזהו ישקני מנשיקות פיהו: (ג) **לריח שמניך טובים**. שם טוב נקרא על שם שמן טוב: **לריח שמניך טובים**. שהריחו בהם אפסי ארץ אשר שמעו שמעך הטוב בעשותך נוראות במצרים: **שמן תורק**. נקרא שמך, להיות נאמר עליך אתה שמן אשר תורק תמיד, להיות ריח ערב שלך יוצא למרחוק. שכן דרך שמן ערב, בכל עת שהוא בצלוחית חתומה אין ריחו נודף, פותחה ומריק שמנה לכלי אחר ריחו נודף: **על כן עלמות אהבוך**. בא יתרו לקול השמועה ונתגייר. אף רחב הזונה אמרה: כי שמענו את אשר הוביש וגו' (יהושע ב,י) ועל ידי כך כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים וגו' (שם ב,יא): **עלמות**. בתולות. לפי שהדבור דימהו לבחור שאהובתו מחבבתו. ולפי הדוגמא: העלמות הן האומות: (ד) **משכני אחריך נרוצה**. אני שמעתי משלוחיך רמז שאמרת למשכני, ואני אמרתי אחריך נרוצה, להיות לך לאשה: **הביאני המלך חדריו**. וגם היום הזה עודנה לי גילה ושמחה אשר נדבקתי בך: **נזכירה דודיך**. גם היום באלמנות חיות, תמיד אזכיר דודיך הראשונים מכל משתה עונג ושמחה: **מישרים אהבוך**. אהבה עזה, אהבת מישור בלי עקיבה (לשון פסוק) (ישעיה מ) והיה העקוב למישור והרכסים לבקעה) ורכסים, אשר אהבוך אני ואבותי באותן הימים. זהו פשוטו לפי עניינו. **ולפי דוגמתו**: הם מזכירים לפניו חסד נעורים, אהבת כלולות, לכתם אחריו במדבר ארץ ציה וצלמות וגם צדה לא עשו להם (שמות יב,לט) והאמינו בו ובשלוחו, ולא אמרו היאך נצא למדבר לא מקום זרע ומזונות והלכו אחריו. והוא הביאם לתוך חדרי היקף ענניו. כזו עודם היום גלים ושמחים בו, אף לפי עניינם וצרתם, ומשתעשעים בתורה, ושם מזכירים דודיו מיין ומישור אהבתם אותו: (ה) **שחורה אני ונאווה וגו'**. אתם רעיותי, אל אקל בעיניכם אף אם עזבני אישי מפני שחרות שבי, כי שחורה אני על ידי שזיפת השמש, ונאווה אני בחיתוך איברים נאים. אם אני שחורה כאהלי קדר המשחירים מפני הגשמים שהם פרוסים תמיד במדברות, קלה אני להתכבס, להיות כיריעות שלמה. דוגמא היא זו: (כלומר, משל הוא) אומרת כנסת ישראל לאומות. שחורה אני במעשי, ונאה אני במעשה אבותי. ואף במעשי יש מהם נאים, אם יש בי עון העגל, יש בי כנגדו זכות קבלת התורה. וקורא לאומות בנות ירושלים, על שם שהיא עתידה ליעשות מטרפולין לכולן, כמו שניבא יחזקאל (יחזקאל טז) ונתתי אתהן לך לבנות, כמו (יהושע טו) עקרון ובנותיה: (ו) **אל תראני**. אל

תסתכלו בי לבזיון [כמו (שמואל א, ו) כי ראו בארון ה']:
שאני שחרחרת. לפי שאין שחרותי וכיעורי ממעי אמי, אלא על ידי שזיפת השמש, שאותו שחרות נוח להתלבן כשיעמוד בצל: **בני אמי נחרו בי.** הם בני מצרים שגדלתי בהם ועלו עמי בערב רב, הם נחרו בי בהסתם ופתוים, עד ששמוני **נוטרה את הכרמים,** ושם שזפתני השמש והושחרתי. כלומר, נתנוני עובדת אלוהים אחרים, וכרמי שהיה שלי מאבותי לא נטרתי. מצינו פרנסים נקראים במקרא בלשון כרמים, שנאמר, (הושע ב) ונתתי לה את כרמיה משם, ומתרגמין ואמני לה ית פרנסהא, וכן (איוב כד) לא יפנה דרך כרמים: **(ז) הגידה לי שאהבה נפשי.** עכשיו רוח הקודש חוזר ומדמה אותה לצאן החביבה על הרועה. אומרת כנסת ישראל לפניו כאשה לבעלה: **הגידה לי שאהבה נפשי.** איכה תרעה צאנך בין הזאבים הללו אשר הם בתוכם. ואיכה תרביצם בצהרים בגלות הזה, שהיא עת צרה להם כצהרים שהיא עת צרה לצאן: **שלמה אהיה כעטיה.** ואם תאמר מה איכפת לך. אין זה כבודך שאהיה כאבילה עוטה על שפם, בוכיה על צאני: **על עדרי חבריך.** אצל עדרי שאר הרועים שהם רועים צאן כמותך. כלומר, בין גדודי האומות הסמוכים על אלהים אחרים ויש להם מלכים ושרים מנהיגים אותם: **(ח) אם לא תדעי לך.** זו היא תשובת הרועה: **אם לא תדעי לך** להיכן תלכי לרעות צאנך את היפה בנשים, שחדל לו הרועה מלהנהיג אותם: **צאי לך בעקבי הצאן.** הסתכלי בפסיעת דרך שהלכו הצאן, והעקבים ניכרים. טראצ"ט בלע"ז. וכן הרבה במקרא, ועקבותיך לא נודעו (תהלים עז, כ). נחמסו עקבך (ירמיה יג, כב) והוא יגוד עקב (בראשית מט, יט) ישוב על עקביו. ואותו הדרך לכי: **ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים.** בין משכנות שאר הרועים שאת אצלם. וזה הדוגמא: אם לא תדעי לך כנסייתי ועדתי היפה בנשים, בשאר אומות, איכה תרעי ותנצלי מיד המציקים לך, להיות ביניהם ולא יאבדו בניך, התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתך ושמרו משמרתך ומצותך, ולכי בדרכיהם. ואף בשכר זאת תרעי גדיותיך אצל שרי האומות. וכן אמר ירמיה (ירמיה לא) הציבי לך ציונים שיתי לבך למסילה וגו': **(ט) לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי.** למ"ד זו כמו למ"ד (שם י, ג) לקול תתו המון מים, וכמו למ"ד לריח שמניך (לעיל א, ג). לקביצת סוסים הרבה, שאספתי מחנות לצאת לקראתך ברכבי פרעה להושיעך, כמו שנאמר (חבקוק ג, טו) דרכת בים סוסך, סוסים הרבה, שם **דמיתך רעיתי.** שתקתיך מצעקתך, שנאמר (שמות יד, יד) ואתם תחרישון. זאת ראיתי בספרי אגדה. **דבר אחר.** דמיתך רעיתי. שם הראיתי לכל שרעיתי את: **לססתי קבוצת סוסים.**

ובלשון לע"ז קבלי"ש: **דמיתך**. ארישמא"י בלע"ז. כמו (שופטים כ) אותי דימו להרוג, כי שם קשטתיך בקישוטים נאים: (י) **נאו לחייך בתורים**. שורות נזמי און ומצחת זהב: **צוארך בחרוזים**. ענקי זהב ומרגליות חרוזות בפתילי זהב של ביזת הים: (יא) **תורי זהב נעשה לך**. נמלכנו אני ובית דיני לפני בא פרעה, שאשיאנו ואחזק את לבו לרדוף אחריך עם כל שבח גנזי אוצרותיו, כדי שנעשה לך תורי קשוטי זהב: **עם נקדות הכסף**. שהיה בידך כבר, שהוצאת ממצרים. שגדולה היתה ביזת הים מבית מצרים: **נקדות**. כלי כסף מנוקדים ומצויירים בחברבורות וגוונים: (יב) **עד שהמלך במסבו**. משיבה כנסת ישראל ואומרת: כל זה אמת, טובה גמלתי ואני גמלתיך רעה. כי בעוד המלך על השלחן מסבת חופתו: **נרדי נתן ריחו**. חילוף להבאיש. בעוד שהשכינה בסיני קלקלתי בעגל. ולשון חיבה כתב הכתוב, נתן ריחו. ולא כתב הבאיש או הסריח, לפי שדבר הכתוב בלשון נקיה. (עיין ברש"י במסכת שבת פרק ר"ע דהטעם דלא כתב הבאיש או הסריח משום חיבה אכן לפירוש התוס' שם שפי' וה"ק מ"ש נתן ולא עזוב זהו משום חיבה, אכן מה שלא כתב הבאיש או הסריח זהו בלאו הכי משום לשון נקיה): (יג) **צרור המור דודי לי**. דודי נעשה לי כמי שיש לו צרור המור בחיקו, ואמר לי, הרי לך צרור זה שיתן ריח טוב מן הראשון שאבדת. כך הקב"ה נתרצה לישראל על מעשה העגל, ומצא להם כפרה על עוונם, ואמר, התנדבו למשכן ויבוא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל: **בין שדי ילין**. אף לפי שמעלתי בו אמר לשכון שם: **בין שדי**. בין שני בדי הארון: (יד) **אשכול הכופר**. יש בושם ששמו כופר, כמו (לקמן ד, יג) כפרים עם נרדים, ועשוי כעין אשכולות: **בכרמי עין גדי**. שם מקום, ושם הוא מצוי. וראיתי באגדה שאותן כרמים עושין פירות ארבעה או חמשה פעמים בשנה. ודוגמא היא לכמה כפרות ומחילות שמחל להן הקב"ה על כמה נסיונות שניסוהו במדבר: (טו) **הנך יפה רעיתי**. אני הייתי בושה בקלקולי והוא חזקני בדברי רצויים לומר (במדבר יד) סלחתי כדברך והרי את יפה. ויפה כי עיניך יונים. כלומר, כלה שענינה כעורים כל גופה צריך בדיקה, ושענינה נאים אין גופה צריך בדיקה. והדוגמא זו היא, מחלתי לך על עוונך, והרי את יפה בנעשה והנך יפה בנשמע. יפה במעשה אבות, יפה במעשיך כי **עיניך יונים**. צדיקים יש בך שדבקו בי כיונה זו שמשמכרת את בן זוגה אינה מניחתו שידווג לאחר. כך (שמות לב) ויאספו אליו כל בני לוי ולא טעו בעגל. ועוד הנך יפה במלאכת המשכן, שנאמר (שמות לט) והנה עשו אותה וגו' ויברך אותם משה, הרי שקלסם על כך: (טז) **הנך יפה דודי אף נעים**. לא היופי שלי אלא שלך, אתה הוא היפה: **אף נעים**.

שעברת על פשעי והשרית שכונתך בתוכנו. וזהו קילוס של ירידת האש, (ויקרא ט) וירא כל העם וירונו: **אף ערשנו רעננה**. על ידי נעימותיך, הנה רעננה ערשנו בבנינו ובבנותינו, שהם כולם נקבצים אליך [פה] שם, שנאמר (שם ח) ותקהל העדה וגו'. המשכן קרוי "מטה", שנאמר הנה מטתו שלשלמה, וכן המקדש קרוי "מטה", שנאמר ביואש (מ"ב יא, ב-ג) בחדר המטות אשר בבית ה', על שהם פריין ורביין של ישראל: **(יז) קרות בתינו ארזים**. שבח המשכן הוא זה: **רהיטנו**. לא ידעתי אם לשון קרשים או לשון בריחים. אך ידעתי שאף בלשון משנה שנינו (תענית יא, א) רהיטי ביתו של אדם הן מעידים בו:

(פרק ב) (א) חבצלת. היא שושנה: **שושנת העמקים**. נאה משושנת ההרים, לפי שמרטבת תמיד, שאין כח החמה שולט שם: **(ב) כשושנה בין החוחים**. שמנקבין אותה ותמיד היא עומדת בנויה ואדמימותה. **כן רעיתי בין הבנות**. מפתות אותה לרדוף אחריהם לזנות כמותם אחרי אלהים אחרים, והיא עומדת באמונתה: **(ג) כתפוח**. אילן של תפוחים כשהוא בין אילני סרק הוא חביב מן כולן, שפריו טוב בטעם ובריח: **כן דודי בין הבנים**. בין הבחורים. והדוגמא: כך הקב"ה מכל האלהים נבחר. לפיכך בצלו חמדתי וישבתי. ומדרש אגדה, התפוח הזה, הכל בורחים הימנו לפי שאין לו צל. כך ברחו כל האומות מעל הקב"ה במתן תורה, אבל אני בצלו חמדתי וישבתי: **(ד) אל בית היין**. אהל מועד. ששם ניתנו פרטיה וביאוריה של תורה: **ודגלו עלי אהבה**. וקבוצתו שדגלני אליו, אהבה היא עלי. עודני זוכרת אהבתו. ודגלו אשרי"ט בלע"ז: **(ה) סמכוני**. עתה, כמדת החולים, באשישי ענבים או באשישות סלת נקיה: **רפדוני**. רפדו רפידתי סביבותי בתפוחים לריח טוב, כדרך החולים, כי חולה אני לאהבתו, כי צמאתי לו פה בגלותי. **רפידה**. לשון מצע היא, כמו (איוב מא) ירפד חרוץ עלי טיט: **(ו) שמאלו תחת לראשי**. במדבר: **וימינו תחבקני**. דרך ג' ימים נוסע לתור להם מנוחה, ובמקום המנוחה מוריד להם מן ושל. כל זה אני זוכרת עתה בגלותי, וחולה לאהבתו: **(ז) השבעתי אתכם**. אתם האומות: **בצבאות או באילות**. שתהיו הפקר ומאכל כצביים ואילים: **אם תעירו ואם תעוררו את אהבה**. שביני לדודי, לשנותה ולהחליפה, ולבקש ממני להתפתות אחריכם: **עד שתחפץ**. [בכל] כל עוד שהיא תקועה בלבי והוא חפץ בי: **עד שתחפץ**. כמו עד שהמלך במסיבו, בעוד שהמלך במסיבו: **אם תעירו**. אם תשניאו. כמו (שמואל-א כח, טז) ויהי ערך (דניאל ד, טז) ופישריה לערך: **ואם תעוררו**. כמו העורר על השדה. קלני"ר בלע"ז. יש מדרשי אגדה רבים, ואינם מתיישבים על סדר הדברים. כי רואה אני